

This e-book was digitized from an original copy by the West African Research Association for the African Language Materials Archive (ALMA) project. Original funding for this project was provided by [UNESCO](#) and the [Council of American Overseas Research Centers \(CAORC\)](#) in cooperation with the [West African Research Association](#) and [Columbia University](#).

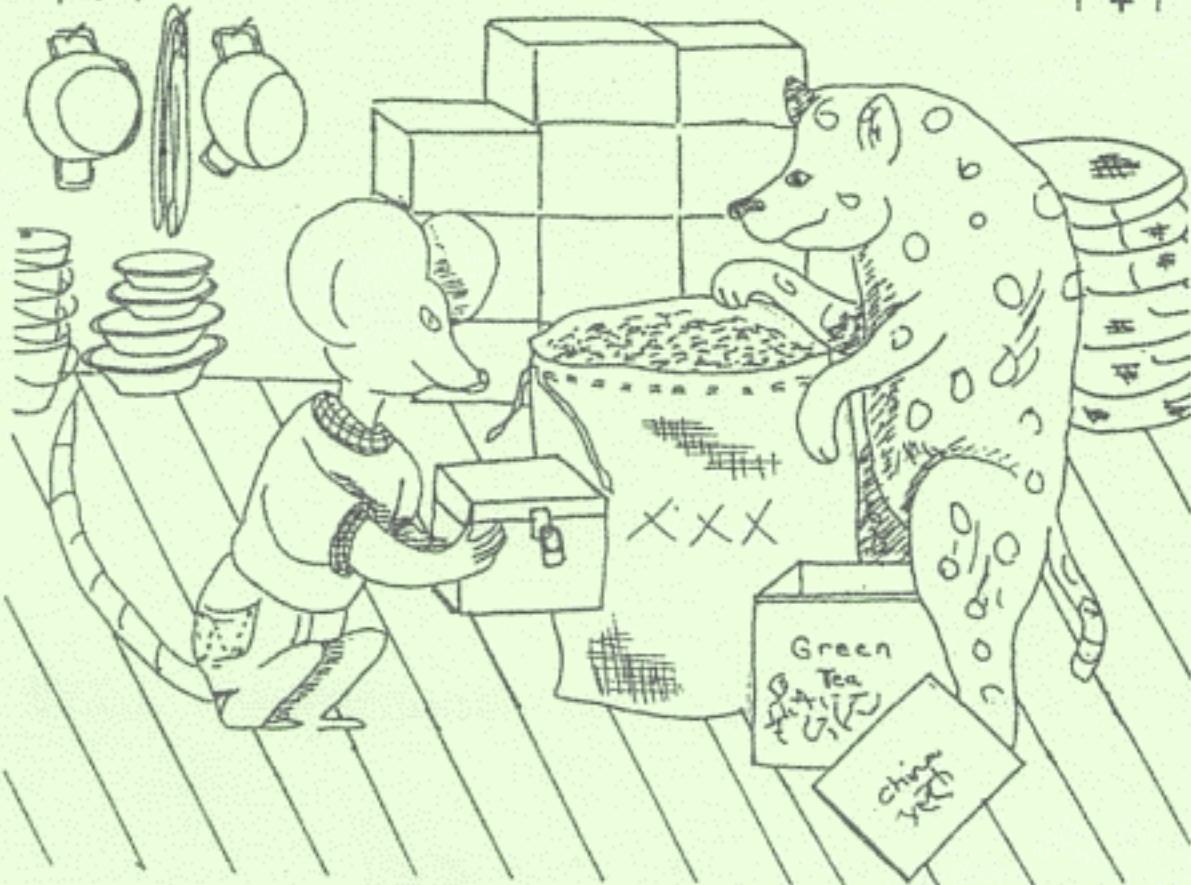
Please see the following web sites for more information about the ALMA project, contributing authors, and more titles in the series.

- Digital Library for International Research catalog: <http://catalog.crl.edu/search~S16>
- African Language Materials Archive (ALMA): <http://www.dlir.org/e-books.html>
- African language materials including interviews in video and PDF versions, documentary video, translation work, and bibliographies can be viewed at <http://alma.matrix.msu.edu>.

Suluu

buka a jikoo baayi

Taalij bukoo

Suluu buka a jikoo baayi

3

Edited and printed

by

W.E.C. International, Adult Literacy Department

ISBN 9983-900-15-7

© 1994 W.E.C. International, Box 86, Banjul, The Gambia

Kitaabu kuma kuŋolu	Leera
Naamaramandiŋo.....	1
Ninsoo, jatoo, suwoo, aniŋ faloo.....	4
Diba	11
Konokonoo aniŋ woloo.....	14
Kunu baa kiloo.....	21
Binta Hawaa.....	25
Naanibaa.....	29
Toora.....	32
Saŋo la sosoo suuħaa.....	35

Naamaramandiño

N taalinj, n taalinj.

Na a so musoo doo le la, 1 ka a fo a ye ko,
Naamaramandiño. Silanj wo Naamaramandiño, a la
kuwo mañ diyaa moolu ye. Moolu mañ lafi a la.

Silanj jala juwo doo le be looriñ. Silanj niñ musoolu
doolu naata kolongo daala, 1 taata kolongo to, 1 ye taa
Naamaramandiño yaa, 1 ye a fo a ye, "Naamara-
mandiño, ñ so jiyo la, ñà m miñ," a ye jiyo dii 1 la, a
beteyaata. Niñ 1 ye a daani jiyo la, a ye jiyo dii 1 la, 1 ye
i miñ, 1 ye taa. Niñ 1 taata dororj, 1 ye taa loo jala juwo
koto. 1 ka a fo: "Hee! Nte-wo, Naamaramandiño la
jawuya, Namaramandiño jawuyaata le de." Wo ye a
tara duñ, ate ye itolu so jiyo la fo ka paree, a ye 1

beteyaa, 1 ye i minj. 1 maŋ lafi a la dorɔŋ puru ka a too tiiñhaa.

Bituŋ luŋ-wo-luŋ, niŋ 1 naata kolongo to, 1 ye taa Naamaramandingo yaa, "N so jiyo la, nà m minj," a ye jiyo dii 1 la. Niŋ a ye jiyo dii 1 la, 1 ye i minj, niŋ fanoo keta kotenke, 1 ye taa loo wo jaloo koto. "Heel Nte-wo, Naamaramandingo la jawuyaa, Namaramandingo jawuyaata le de, a jawuyaata baake."

Bituŋ silaŋ fiŋ jaloo ko: "Heel M batu, fiŋ musoolu, m maŋ a loŋ 1 ka meŋ fo, fo tooñhaa le mu baŋ? Bari luŋ doo nte be taa a juubee la le." A naata, jala juwo, a wututa a noo to, ris, ris, ris, ris, a taata loo Naamaramandingo daa to. A ko: "Deŋ deŋ denderen, Naamaramandingo jaŋ." Naamaramandingo ye a la faanoo sika, a ye a dii jaloo la. Bituŋ A ko tukun fanaŋ: "Deŋ deŋ denderen, Naamaramandingo jaŋ." A ye a la dendikoo sika, a ye a dii jaloo la. A ko tukun fanaŋ: "Deŋ deŋ denderen, Naamaramandingo jaŋ." A ye a la tikoo sika, a ye a dii jaloo la. A ko:

"ŋa n na faani dii jala la, ŋa n na dendika dii jala la, ŋa n na tikoo dii jala la, bari hani saayin jaloo ko, 'Deŋ deŋ denderen, Naamaramandingo jaŋ.'"

Bituŋ tukun jaloo ko: "Deŋ deŋ denderen, Naamaramandingo jaŋ." A ye a la baa sika, a ye a dii a la. A ko tukun fanaŋ: "Deŋ deŋ denderen Naamaramandingo jaŋ." A ye a la saajiyo sika, a ye a dii jaloo la. A ko: "Deŋ deŋ denderen, Naamaramandingo jaŋ." A ye a la siisewo sika, a ye a dii jaloo la. A ko:

"ŋa n na baalu dii jala la, ŋa n na saajiyo dii jala la, ŋa n na siisewo dii jala la, bari hani saayin jaloo be a fo la, 'Deŋ deŋ denderen, Naamaramandingo jaŋ.'"

A ko tukuŋ fanaŋ: "Deŋ deŋ denderen, Naamaramandingo jaŋ." A ye a la bunkono feŋolu bee sika, a ye a dii jaloo la. A ko tukuŋ fanaŋ: "Deŋ deŋ denderen, Naamaramandingo jaŋ." A ye a la kuluŋo sika, a ye a dii jaloo la. A ko tukuŋ fanaŋ: "Deŋ deŋ denderen, Naamaramandingo jaŋ." A ye a la ŋinkaloo sika, a ye a dii jaloo la tukuŋ fanaŋ. A ko:

"ŋa n na feŋolu dii jala la, ŋa n na kuluŋo dii jala la, ŋa n na ŋinkaloo dii jala la, bari hani saayin jaloo be a fo la, 'Deŋ deŋ denderen, Naamaramandingo jaŋ.'"

Bituŋ wo, a ko: "Alaŋ." A ko: "Naamaramandingo!" A ko a ye: "Moolu ka i la jawuya fo, bari," a ko a ye, "l be wuliyaa la. Yaarafarŋ! l ka kanjo le laa i la. l ka kanjo le laa i la, l be wuliyaa la. Luŋ-wo-luŋ l si naa loo. Nte mu jaloo le ti, nte maŋ ke hadamadiŋo ti, m maŋ ke moo ti de, nte mu jaloo le ti. Luŋ-wo-luŋ, niŋ l naata, l ka naa loo nte le koto, l ka a fo ko, 'Naamaramandingo jawuyaata, Naamaramandingo jawuyaata.' Bituŋ bii n naata a juubee, fo tooňhaa le mu, fo l be faniyaa le la." Bituŋ a ko a ye ko: "Bari bii", a ko a ye, "Saama, niŋ l naata loo n koto, l ko, 'Naamaramandingo jawuyaata, Naamaramandingo jawuyaata', m be boyi la l bee kaŋ, m be l bee faa la." Bituŋ a taata ris, ris, ris, ris, a wututa kotenke, a taata loo a noo to.

A soomoo kotenke l naata, musoolu meŋ ka a fo, "N so jiyo la, ŋa m miŋ", a ye jiyo sika, a ye a dii l la, l ye i miŋ. l taata loo jaloo koto. Doo fanaŋ ye i miŋ, fo l taata, fo moo tan ŋon. l moo siyaata, l bee be loorŋ jaloo koto. Jaloo keta ris, ris, ris, ris, a boyita l kaŋ, a ye l bee faa.

N taaliŋ, n taaliŋ konkorondŋ kosi.

Ninsoo, jatoo, suloo, anij faloo

N taalinj, n taalinj.

Na a so ninsoo le la, jatoo, suwoo anij faloo. Wolubee ye 1 dijolu kafu dinka kilijo le kono. 1 ka taa wuloo kono, 1 ka taa daañinoo la. Niñ tiloo kandita, 1 si naa, 1 ye 1 dijolu suusundi. Niñ 1 naata, ninsoo si a fo ko:

**Njembel, njembel, ninsirijo,
njembel, njembel taatoo,
njembel, njembel naatoo,
njembel, njembel.**

Wo dijo si naa, a ye suusu.

Jatoo si naa.

**Kankatimaalaa, jatandiyo,
kankatimaalaa naatoo,
kankatimaalaa taatoo,
kankatimaalaa.**

Wo fanañ dijo si naa, a ye suusu.

Wo to suwoo si naa.

**Wuruwutikune, suudiyo,
wuuruwutikune taatoo,
wuuruwutikune naatoo,
wuuruwutikune.**

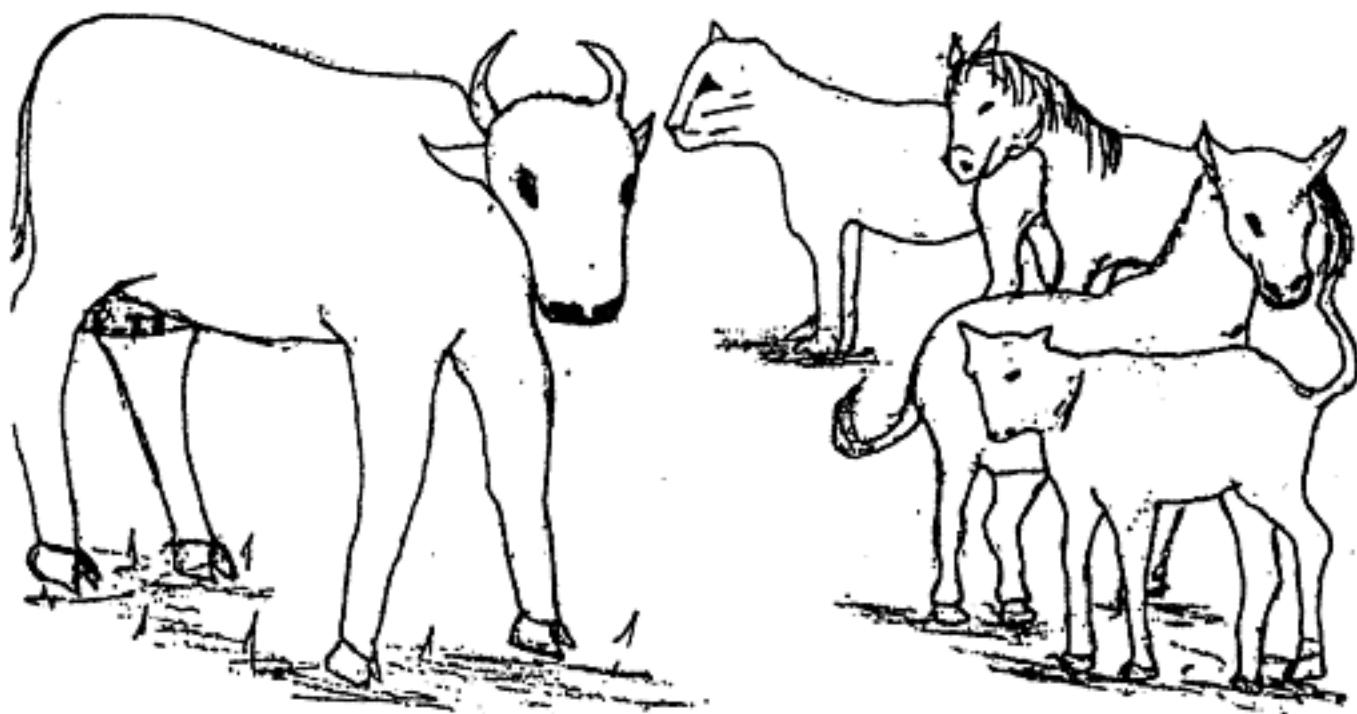
Wo fanañ taa si naa, a si suusu.

Faloo si naa.

**Ntolu bula kensem, falandijo,
ntolu bula kensem naatoo,
ntolu bula kensem taatoo
ntolu bula kensem.**

Wo fanañ si naa, a ye a dijo suusundi.

Wolu si taa kotenke, wolu si taa wuloo kono kotenke daafinoo la. Niŋ wuraaroo siita, 1 si naa kotenke.

Bituŋ lun kilin jatoo ko: "Nte." A ko: " Nte te taa. N te taa daafini dulaa to, nte saasaata le."

A manj son, a ye taa daafiniŋo la. A ko, ate saasaata le. A ye ninsoo diŋo faa, a ye a domo. Birin a ye a diŋo faa, a ye a domo, a ko ate be saasaariŋ, a be laariŋ. A ye dinkoo sin, a ye ninsoo kuloolu bee saariŋ.

Yoo, silan, birin 1 naata, ninsoo le foloo ye kuman-diroo ke. Ninsoo ko:

Njembel, njembel, ninsiriŋo,
njembel, njembel taatoo,
njembel, njembel naatoo,
njembel, njembel.

A manj a diŋo je.

A ko:

Njembel, njembel, ninsiriŋo,
njembel, njembel taatoo,

**njembel, njembel naatoo,
njembel, njembel.**

A manj a dijo je.

A wuurita. A ko i ye, a manj a dijo je.

Bitunj suwoo naata.

**Wuruwutikune, suudiyo,
wuuruwutikune taatoo,
wuuruwutikune naatoo,
wuuruwutikune.**

Suwoo dijo fintita. A suusuuta. Yoo.

Faloo naata.

**Ntolu bul a kensem, falandijo,
ntolu bul a kensem naatoo,
ntolu bul a kensem taatoo
ntolu bul a kensem.**

Faloo fanañ dijo suusuuta. Wo fanañ taata.

Ninsoo ko, a manj a lorj, a dijo keta haamenj.

A naata a fo jatoo ye ko: "Ite le tiihanta janj. I manj a lorj, n dijo taata daamenj."

A ko a ye: "M manj i dijo je."

A ko a ye: "Heel"

A ko a ye: "Hawul!"

A ko a ye: "I dijo niñ, hee, m manj a je."

**A ko a ye: "Niñ Alla sonta, niñ menj ye n dijo muta,
m be a lorj na le."**

**Bitunj wo saamoo a ko a ye: "M fanaa n sunjoo ka n
dimi, m manj taa."**

**Bituŋ jataa taata. Janniŋ jatoo ka naa, a fanarŋ, a ye a
dijo faa. A ye jatoo dijo faa, a ye dinkoo siŋ, a ye a
saariŋ. Bituŋ ate faŋo ye bo, ate faŋo taata.**

Bituŋ jatoo naata. A ko:

**Kankatimaalaa, jatandijo,
kankatimaalaa naatoo,
kankatimaalaa taatoo,
kankatimaalaa.**

**A dijo maŋ a danku. A ye a kumandi kotenke. A
maŋ a danku.**

Suwoo naata.

**Wuruwutikune, suudiŋo,
wuuruwutikune taatoo,
wuuruwutikune naatoo,
wuuruwutikune.**

Wo fanarŋ dijo naata. A suusuuta.

Faloo naata.

**Ntolu bula kensem, falandijo,
ntolu bula kensem naatoo,
ntolu bula kensem taatoo,
ntolu bula kensem.**

Wo fanarŋ naata. Wo fanarŋ dijo suusuuta.

Bituŋ ninsoo ye bori. A taata.

**A ye a tara, sitoolu be ŋoo podorŋ kaŋ. I be sari la, i
be bori la. A be taa. I ko a ye:**

N kotoo Ninsi, i ka munŋ ne bori?

Samba joora, i ye ŋinj ke.

Nte niŋ kotoo Jata le ye dinkafu ke.

Samba joora, i ye ŋinj ke.

A ye n taa faa, ኃ a taa faa.

Samba joora, i ye ñij ke.

Wolu fanaj, l ko: "Yoo, ate le boyita i kañ."

A tambita kotenke. A ye a tara loo kuñ baa fula, wolu be ñoo mala la. Wolu ko:

N kotoo Ninsi, i ka muñ ne bori?

Samba joora, i ye ñij ke.

Nte niñ kotoo Jata le ye dinkafu ke.

Samba joora, i ye ñij ke.

A ye n taa faa, ña a taa faa.

Samba joora, i ye ñij ke.

Wolu fanaj ko a ye: "Ate le boyita i kañ. Bayiri i ye a taa faa, a ye i taa faa. Hani saayiñ, ate le boyita i kañ."

Bituñ a taata kotenke. A ye a tara, baa fuloolu be ñoo daala, l be jiyo fayi la ñoo kañ. l ye teemoo soto. Baa- jii doo fele janj, baajii doo fele janj. l ko a ye ko:

N kotoo Ninsi, i ka muñ ne bori?

Samba joora, i ye ñij ke.

Nte niñ kotoo Jata le ye dinkafu ke.

Samba joora, i ye ñij ke.

A ye n taa faa, ña a taa faa.

Samba joora, i ye ñij ke.

Wolu fanaj ko a ye: "Yoo, jata boyita i kañ wayi. I la jooñhaa fanjo dooyaata le."

A ye i bori, a taata.

Bituñ a ye mansa la joñolu je tuuroo la. Wolu ko a ye:

N kotoo Ninsi, i ka muñ ne bori?

Samba joora, i ye ñij ke.

Nte niñ kotoo Jata le ye dinkafu ke.

Samba joora, i ye ñij ke.

A ye n taa faa, ja a taa faa.
Samba joora i ye fiñ ke.

Wolu ko a ye: "Wo le boyita i kañ. Bari kana taa dulaa to, tu jañ. Niñ a be naa, a be ñ tara la jañ."

Wo le ye dinka baa kataño siñ. Birinj l ye dinka baakataño siñ, buntaloo ko l ye ko: "Ali lamoyi, nte be a maabo la." l ye a dii buntaloo la. Buntaloo, a ye ninsoo muta, a ye a ke dinkoo kono. A ye bankoo ke a kañ. A ye a tuloolu dammaa fintindi, a fhaa niñ a nuñjo. A ye bankoo ke a kañ.

Bituñ jatoo fanaj ye ninsoo bayindi nañ. Jatoo futata, sitoolu be fñoo potondi la. Wolu ko a ye ko:

N kotoo Jata, i ka muñ ne bori?
Samba joora, i ye fiñ ke.
Nte niñ n doo Ninsi le ye dinkafu ke.
Samba joora, i ye fiñ ke.
Ja a taa faa, a ye n taa faa.
Samba joora, i ye fiñ ke.

Wolu ko a ye: "Ite le boyita a kañ. Bayirin ite le foloo ye a diñjo faa. Ite le boyita a kañ."

A tambita wolu la.

Yirikuntoolu fanaj, l ko a ye ko:
N kotoo Jata, i ka muñ ne bori?
Samba joora, i ye fiñ ke.
N niñ n doo Ninsi ye dinkafu ke.
Samba joora, i ye fiñ ke.
Ja a taa faa, a ye n taa faa.
Samba joora, i ye fiñ ke.

Wo fanaj ko a ye: "I boyita a kañ ne. A fñanta wo le ke la, ite le boyita a kañ." A tambita wolu la.

A futata baajiyo ma. Wo fanaj ko a ye ko:
N kotoo Jata, i ka muñ ne bori?

Samba joora, i ye ḥiŋ ke.
N niŋ n doo Ninsi ye dinkafu ke.
Samba joora, i ye ḥiŋ ke.
Ija a taa faa, a ye n taa faa.
samba joora i ye ḥiŋ ke.

Wolu fanaŋ ko a ye: "Ite le boyita a kaŋ."

A tambita wolu la.

A naata buntaloo kaŋ. Buntaloo ko a ye:

N kotoo Jata, i ka muŋ ne bori?
Samba joora, i ye ḥiŋ ke.
N niŋ n doo Ninsi ye dinkafu ke.
Samba joora, i ye ḥiŋ ke.
Ija a taa faa, a ye n taa faa.
Samba joora, i ye ḥiŋ ke.

Bituŋ buntaloo ko a ye ko: "Ite le boyita a kaŋ. A ye
i taa faa. I ye a taa faa." A ko a ye ko: "Niŋ i maŋ i loo,
ninsoo le be i faa la." A ko a ye ko: "Ite buntaloo. Niŋ
ŋa i ke m buloo kono, i te m buloo faa la. Niŋ ŋa i ke n
nuŋo kono, i te n nuŋo faa la. Niŋ ŋa i ke n tuloo kono,
i te a faa la. Niŋ ŋa i ke n daa kono, i te a faa la."

A ko a ye ko: "N ke jee."

A ye a ke a buloo kono. A ye a buŋ, a ye a joloŋ.

A ko a ye: "I be m buloo kuntu la."

A ye a cika kotenke. A ye a ke a nuŋo kono, a ye a
buŋ a nuŋo kono, a ye a nuŋo fee, a ye a joloŋ.

A ye a cika kotenke. A ye a ke a daa kono, a ye a
buŋ, a ye a joloŋ. A ye a cika, a ye a ke a juwo kono, a
ye a buŋ, a ye a joloŋ. Jatoo faata.

Wo le ye a tinna 1 ko: "Tooñeeroo maŋ beteyaa."

Diba

N taalinj, n taalinj.

Da a so sunkutu too boorij baa le la, a baa faata, a be a baasiinnaa le bulu. Sunkutoo too mu Diba le ti.

Bitunj jojo keta, adunj 1 be taa jojo la daamenj, bamboo le ka 1 teyindi. Birij 1 taata, moo jamaa taata, bari Diba wo niij a teerimusoo be suwo kono, 1 mañ taa.

Bitunj baasiinnaa taata, a tambita 1 ñaato, 1 taata fo baa to. Baa to dunj, bamboo le be jee. Aduñ 1 ka a joo moo le la. Heel 1 ko: "M mañ a lonj , menj be ntolu teyindi la." A ko 1 ye: "Ayi, n siinnaa dijo be jee, Diba." A ko 1 ye: "N si a dii a la." 1 ko: "Yool"

Birij 1 futata, 1 loota. 1 ko: "Bamba, ñ teyindi-wo, baa baa mansa." A mañ 1 danku. "Bamba, ñ teyindi-wo, baa baa mansa." "Niñ ña i teyindi, i ka n saraa muñ niñ muñ na?" "Diba be suu, Diba ñiimaa. Diba buruj-baranjo lee, keme laa banta, kerem subayenj-subayenj-subayenj. Kerem suba-wo bantañ koko je, kerem subayenj-subayenj-subayenj." A ye 1 teyindi.

Sapu doolu naata tukunj. Wolu fanañ ko: "Bamba, ñ teyindi-wo, baa baa mansa." "Niñ ña i teyindi, i ka n saraa muñ niñ muñ na?" "Diba be suu, Diba ñiimaa. Diba buruj-baranjo lee, keme laa banta. Kerenj subayenj-subayenj-subayenj. Kerenj suba-wo bantañ koko je, kerem subayenj-subayenj-subayenj." A ye wolu fanañ teyindi, 1 taata.

Doolu naata tukunj. 1 ko: "Bamba, ñ teyindi-wo, baa baa mansa." "Niñ ña i teyindi, i ka n saraa muñ niñ muñ na?" "Diba be suu, Diba ñiimaa. Diba buruj-baranjo lee keme laa banta. Kerenj subayenj-subayenj-

subayer. Kereŋ suba-wo bantaŋ koko je, kereŋ subayer-subayer-subayer." A ye wolu fanaj teyindi.

Diba niŋ a teerimusoo naata, a ye ŋaroolu taa, a ye kuwo bee ke, fo musoo ŋiiňaata. Bituj fenkotoo ko a ye: "Heyil! Naa naŋ!" A ko a ye: "Hee! I be naa m faa la le." A ko a ye: "Muna, n te i faa la." Biriŋ a taata, a ko a ye: "I be taa." A ko a ye: "I baasiinaa ye ite le dii ŋiŋ bamboo la." A ko a ye: "Bari niŋ tuluŋo be diyaariŋ, i niŋ i teerimusoo ye muruŋ naŋ." A ko a ye: "Niŋ i niŋ moolu naata ŋoo la, bamboo be i domo la le." A ko a ye ko: "Yoo."

Bituj Diba fanaj niŋ a teerimusoo loota kankuŋo la, i ko: "Bamba, ḥ teyindi-wo, baa baa mansa." "Niŋ ḥa i teyindi, i ka n saraa muŋ niŋ muŋ na?" "Diba be suu,

Diba ńiimaa. Diba buruŋ-barajo lee, keme laa banta, keręŋ subayerŋ-subayerŋ-subayerŋ. Keręŋ suba-wo bantaŋ koko je, keręŋ subayerŋ-subayerŋ-subayerŋ." A ye ń teyindi, ń taata.

Birinj ń taata, ń ye tuluŋo ke, ń ye tuluŋo ke, tuluŋo be diyaariŋ doronj, Diba niŋ a teerimusoo murunta naŋ. Birinj ń murunta naŋ, ń naata.

A loota tukuŋ. A ko: "Bamba, n teyindi-wo, baa baa mansa." "Niŋ ḥa i teyindi, i ka n saraa muŋ niŋ muŋ na?" "Diba be suu, Diba ńiimaa. Diba buruŋ-barajo lee, keme laa banta, keręŋ subayerŋ-subayerŋ-subayerŋ. Keręŋ suba-wo bantaŋ koko je, keręŋ subayerŋ-su-
bayerŋ-subayerŋ." A ye ń teyindi.

Diba ko a ye: "Bamba." A ko a ye ko: "Nte le mu Diba ti. Niŋ i ye a moyi, Diba, nte le mu." A ko a ye: "M baasiinnaa ye nte le ke julujoo ti." A ko a ye: "Bari niŋ a danta nte le la, i te moo buwo laa la." Bamboo kamfaata, baa buluuta, a jambakereta, a netemunkuta, a wuleeta, a kankanta. Wo tumoo a jusoo be boorij, a tutu wo haama.

Baasiinnaa naata. A ko: "Bamba, ń teyindi-wo, baa baa mansa." Tuku-tuku. "Bamba, ń teyindi-wo, baa baa mansa." Tuku-tuku. "Bamba, ń teyindi-wo, baa baa mansa." "Niŋ ḥa i teyindi, i ka n saraa muŋ niŋ muŋ na?" "Diba be suu, Diba ńiimaa. Diba buruŋ-barajo lee, keme laa banta, keręŋ subayerŋ-subayerŋ-subayerŋ. Keręŋ suba-wo bantaŋ koko je, keręŋ su-
bayerŋ-subayerŋ-subayerŋ."

A ko ń ye: "Ali bee ye naa." ń bee naata. Birinj ń bee futata, a ye ń teyindi, a ye ń bee yeemandi jee. ń bee faata jee.

Wo le ye a tinna i si moo konj ḥaa-wo-ḥaa, kana sayaa ḥaniya a ye.

Konokonoo anij woloo

N taalij, n taalij.

Đa a so konokonoo le la anij woloo. Silaŋ woloo niŋ konoo, ɿ ko, ɿ be taa ŋoowuroo la wuloo kono. Konoo ko woloo ye ko: "Nte de, m maŋ a loŋ niŋ nte niŋ ite taata ŋoowuroo la wuloo kono duŋ, m be ke la ŋaadii le?" Woloo ko a ye ko: "Niŋ ñ taata mansa la kunkoo to, niŋ dindiŋo naata doron, niŋ a ko: 'Caa, wolool', n si i tindi." Konokonoo ko a ye ko: "Yoo, ñà taa."

Bituŋ konoo milimalata, a milimalata, a futata mansa la kunkoo to. Woloo tiita, a naata konoo tara jee.

Mansa ko dindinolu ye ko: "Ali wuli, ali ye taa kunkoo to juubee, kaatu woloolu siyaata le ŋinaŋ de, ɿ ka taa ŋoo bee wuri." Bituŋ dindinolu taata kunkoo to. Dindiŋo kumata ko: "Caa, wolool" Woloo tiita pirr. Konoo be milimala la a noo to. A ko:

"Woloo le ye n neenee, Kunkumansa. Woloo le ye n neenee, Kunkumansa. Woloo le ye n neenee, Kunkumansa. A ko, 'Đà taa ŋoowuru la', bulukala te n na kunanko. A ko, 'Đà taa ŋoowuru la', daakala te n na kunanko. A ko, 'Đà taa ŋoowuru la', sinkala te n na kunanko. Timi ŋerentee tee tee timi, fata niŋ fata teema. Timi ŋerentee tee tee timi, fata niŋ fata teema."

Bituŋ biriŋ mansa la dindiŋo ye a moyi, a ko: "Feŋ ne be jan de, bari ŋin na ŋin denkiloo diyaata le de." A taata, a taata, fo a futata kunkoo tonkon fulanjaŋo to, a ko tukuj: "Caa, wolool" Woloo tiita. Konoo be milimala la. A kumata tukuj:

"Woloo le ye n neenee, Kunkumansa. Woloo le ye n

neenee, Kunkumansa. Woloo le ye n neenee, Kunkumansa. A ko, 'Dà taa hoowuru la', bulukala te n na kunanko. A ko, 'Dà taa hoowuru la', daakala te n na kunanko. A ko, 'Dà taa hoowuru la', sinkala te n na kunanko. Timi herentee tee tee timi, fata niŋ fata teema. Timi herentee tee tee timi, fata niŋ fata teema."

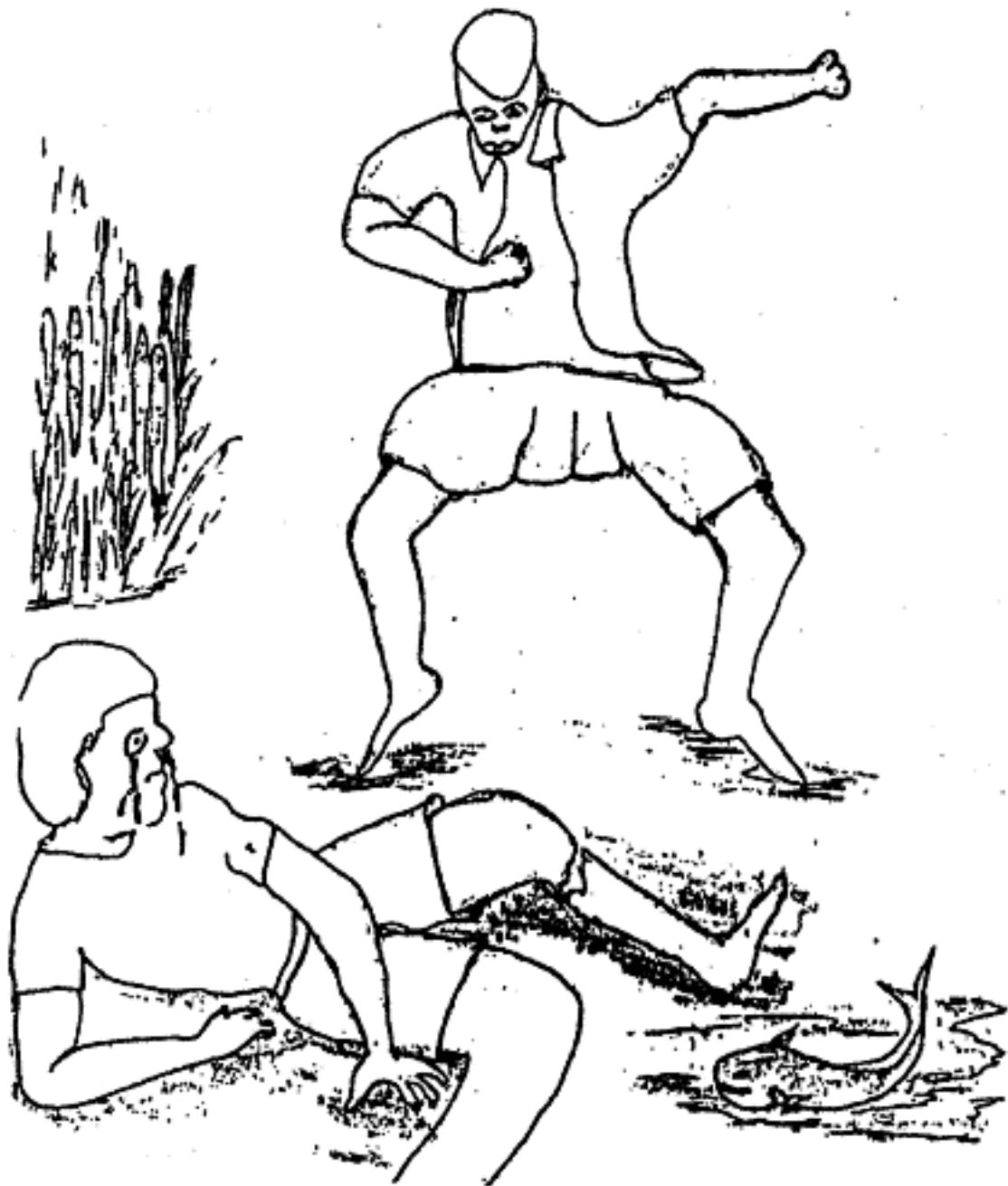
Dindingo ko, a be hapi la konoo kaŋ, konoo ko a ye: "Hee, kana n sika de, denkili le be n daa, i naminanŋ n samba la, ḥja wo laa i ye foloo." Dindingo ko a ye: "Yoo, a laa, ḥja a moyi." A ko tukuŋ:

"Woloo le ye n neenee, Kunkumansa. Woloo le ye n neenee, Kunkumansa. Woloo le ye n neenee, Kunkumansa. A ko, 'Dà taa hoowuru la', bulukala te n na kunanko. A ko, 'Dà taa hoowuru la', daakala te n na kunanko. A ko, 'Dà taa hoowuru la', sinkala te n na kunanko. Timi herentee tee tee timi, fata niŋ fata teema. Timi herentee tee tee timi, fata niŋ fata teema."

Dindingo be loorinŋ konoo kunto, a ye i doŋ, a ye i doŋ, a siŋ kiliŋ katita, suwoo be loorinŋ, a be a batu la.

Mansa kumata ko: "Dà kaari kii kunku juubewo la, hani saayinŋ a maŋ naa." A ko: "Doofanŋ, i ye i la suwoo taa, sele i la suwoo koo to, i ye taa ḥiŋ dindingo juubee, kaatu m maŋ a lonŋ, meŋ ye a mendi ḥiŋ kunkoo to. Fo woloolu le siyaata jee banŋ, nte maŋ a lonŋ." Doofanŋ ye a la suwoo firinŋ, a seleta a koo to. A naata, pirikati, pirikati, fo a futata suunafewo to. A ye dindingo kumandi. A ko a ye: "Ite be muŋ ne la jaŋ? I faa ko, i ye taa saayinŋ, saayinŋ, a ka i batu le." A ko a ye: "Nte te taa de, kaatu konoo le be jaŋ, a ye denkiloo, meŋ be a daa, laa nte ye, haa, wo denkiloo diyaata. Nte dunŋ be daamenŋ, n te n na suwoo soto noo la." Dindingo taata, a futata a dindinŋhoo ma. A ko a ye: "Konoo le ka

dənkiloo laa baŋ?" A ko a ye: "Konoo le be jaŋ. Wo le ka ntaalijo laa. A ko: 'Woloo le ko a ye, ḷa taa hoowuroo la, a ko a ye ko: Kampaj te n na, daa te n na, siŋ te n na. Silaŋ niŋ kunku kantarilaalu naata duŋ, niŋ i ko, 'Caa, woloo', ite ye tii, i ye nte fili jee. I be naa nte samba la le, woloo ko a ye, 'hanii, n te wo ke la i la. Niŋ i naata doron, niŋ i ko, 'Caa, woloo', m be i duŋ na n kampaŋo koto le, n niŋ i ye tii.' Konoo ko a ye ko, 'Yoo, ḷa taal'"

Dindijo taata a muruj-murunta kunkoo tonkojo to, a muruj-murunta kunkoo tonkojo to, a futata tonkoj doo to, a ko: "Caa, woloo!" A kumata ko:

"Woloo le ye n neenee, Kunkumansa. Woloo le ye n neenee, Kunkumansa. Woloo le ye n neenee, Kunkumansa. A ko, 'Dà taa hoowuru la', bulukala te n na kunanko. A ko, 'Dà taa hoowuru la', daakala te n na kunanko. A ko, 'Dà taa hoowuru la', sinkala te n na kunanko. Timi herentee tee tee timi, fata niŋ fata teema. Timi herentee tee tee timi, fata niŋ fata teema."

Dindijo be selerij a la suwoo koo to, suwoo ye i doŋ a fee, a ye i doŋ, a ye i doŋ, a ye i doŋ, suwoo siŋ kilijo katita. Dindijo kumata: "Heel M batu, ḷa jii ḷiŋ suwoo koo to." Dindijo ko: "Heel Nte la suwoo siŋo katita, m maŋ a loŋ, nte be futa la m' baabaa ma haamen." Dindijo, meŋ siŋo katita, a ko a ye: "I naminaj taa la, ḷiŋ konoo sika, i ye a samba de, i kana a tu kooma jaŋ de, nin i taata, i si a fo m baabaa ye ko, m be jaŋ ne, n siŋo katita, m fele siirij kunkoo to jaŋ." Dindijo ko a ye: "Yoo." Dindijo ḷapita konoo kaŋ, a ko, a be konoo samba la, konoo ko a ye: "Hee, kana n samba foloo, denkili le be n daa, m batu, ḷa laa i ye."

A ye a tara, kunkoo kunatoolu ḷiŋ daala, baa le be jee. A be faarinj jiyo la tepu. Bituj dindijo ko, a be ḷapi la konoo kaŋ, konoo ko a ye: "Hee, i naminaj n sika la, m batu denkili le be n daa, ḷa fo i ye." A ye a tara konoo fanaj be milimala la, a be wo daloo walij na. Wo tumoo daloo be faarinj jiyo la.

A ko tukuj: "Woloo le ye n neenee, Kunkumansa. Woloo le ye n neenee, Kunkumansa. Woloo le ye n neenee, Kunkumansa. A ko, 'Dà taa hoowuru la', bulukala te n na kunanko. A ko, 'Dà taa hoowuru la',

daakala te n na kunanko. A ko, 'Djà taa hoowuru la', sinkala te n na kunanko. Timi herentee tee tee timi, fata niŋ fata teema. Timi herentee tee tee timi, fata niŋ fata teema."

Bituŋ wo dindiŋo fanaa ye i doŋ, a ye i doŋ, a ye i doŋ, fo konoo be milimala la 1 koto, a be kanafeeroo la 1 koto. A maŋ taa de, a be daloo walŋ na. Dindiŋo ye i doŋ, a siŋo katita, a siita a hoŋ dindiŋo daala jee.

Bituŋ mansa ko: "M maŋ a loŋ, meŋ ye ŋin dindiŋolu muta wuloo kono." Bituŋ mansa fango seleta a la suwoo koo to. A taata tumoo meŋ na, a futata, a loota, a ye suwoo londi. A ko: "Caa, wolool!" Wo tumoo a ye a la dindiŋolu bee tara laarin, 1 be siinoo la. A ye suwoolu tara loorin. Meŋ siŋo katita, wo ye i laa, meŋ siŋolu maŋ kati, wo le be loorin. Mansa kumata ko: "Caa, wolool", dindiŋolu barata. Woloo tiita, a ye a tara konoo, wo be daloo walŋ na. Daloo be faarinjiyo la tepu.

Konoo kumata tukuŋ: "Woloo le ye n neenee, Kunkumansa. Woloo le ye n neenee, Kunkumansa. Woloo le ye n neenee, Kunkumansa. A ko, 'Djà taa hoowuru la', bulukala te n na kunanko. A ko, 'Djà taa hoowuru la', daakala te n na kunanko. A ko, 'Djà taa hoowuru la', sinkala te n na kunanko. Timi herentee tee tee timi, fata niŋ fata teema. Timi herentee tee tee timi, fata niŋ fata teema."

Mansa be seleriŋ a la suwoo koo to, suwoo ye i doŋ, a ye i doŋ, suwoo siŋo katita. Wo fanaa ye i laa. Mansa muruŋ-murunta, a futata a la dindiŋolu ma, a ko 1 ye ko: "Alitolu duŋ, ḥa alitolu kii kunku muruŋ-muruŋo la, alitolu be muŋ ne la? Doo taata, a maŋ naa, doo fananjiyo taata, a maŋ naa." 1 ko a ye: "Hee m

baabaa, konoo le be jaŋ, niŋ ŋinj ye denkiloo laa i ye, i ka i faŋ dimbaa baŋ ne." Mansa ko a ye: "Alitolu mu moo fuuriŋolu le ti. Alitolu keebaakotoo baalu, biriŋ wo to nte ye ali kii, ali maŋ naa. Suwoolu maŋ naa, alitolu fanaŋ maŋ naa. Ali maŋ konoo sika, ali ye a samba naŋ." I ko a ye: "Hee, ñ te ŋinj konoo sika noo la, ŋinj konoo ka denkili laa, ñ baabaa, loo, a ye a laa i fango ye, i tuloo ye a moyi." A ko, a be ŋapi la konoo kaŋ, konoo ko a ye: "Hee, i kana n sika foloo, denkili le be n daa, ña a fo."

A ko tukuj: "Woloo le ye n neenee, Kunkumansa. Woloo le ye n neenee, Kunkumansa. Woloo le ye n neenee, Kunkumansa. A ko, 'Dà taa ŋoowuru la', bulukala te n na kunanko. A ko, 'Dà taa ŋoowuru la', daakala te n na kunanko. A ko, 'Dà taa ŋoowuru la', sinkala te n na kunanko. Timi ŋerentee tee tee timi, fata niŋ fata teema. Timi ŋerentee tee tee timi, fata niŋ fata teema."

Bituŋ mansa ko: "Hee, bari ŋinj konoo la denkiloo diyaata. Niŋ konoo la ŋinj denkiloo, biriŋ m baa ye n wuluu, n nene maŋ ŋinj denkiloo moyi." Bituŋ mansa fanaa ye i doŋ, a ye i doŋ, a ye i doŋ, fo konoo fanaa be milimala la, a be dala faariŋo walŋ na.

Bituŋ konoo taata, a taata fo a be naa futa la daloo la. A ko tukuj: "Caa, woloo."

Mansa la musoolu kumata ko: "Ñ kotoo meeta. Ñ kotoo fanaŋ dindinjolu maŋ naa, ate fanaŋ maŋ naa. M maŋ a loŋ, meŋ ye ñ muta ŋinj wulaŋ kono. M batu, ñà taa ñ kotoo juubee silaŋ, kaatü suwo kuuta le. Birin soomandaa ñ ye taa kunkoo to, doo maŋ naa, doo fanaŋ maŋ naa, ate fanaŋ ye taa, a maŋ naa. M maŋ a loŋ, meŋ ye ñ muta kunkoo to."

Bitunj a la musoo taata, birij a futata kunkoo to, a ko a ye: "N kotoo, ite be muŋ ne la jaŋ?" A ko a ye: "Hee, kaarifulaane, konoo be jaŋ, hee ŋinj ne la ntaalijo diyaata." A ko a ye: "Konoo fanaj ka ntaalijo le laa." A ko a ye: "Naa, i ye naa, i tuloo loo, njn i ko, i be a sika la, a be ntaalijo meŋ laa la i ye, i be a moyi la le." Bitunj musoo taata, a loota konoo kunto. A ko a ye ko: "N kotoo, alitolu le maŋ soofaa, konoo kenseŋo, alitolu maŋ wo sika, ali ye a samba naŋ suwo kono." Musoo ŋapita konoo kaŋ, a ko, a be a sika la. Konoo ko a ye ko: "Hee, i naminaj n sika la, m batu, denkili le be n daa, ḥja a fo i ye."

A ko tukuj: "Woloo le ye n neenee, Kunkumansa. Woloo le ye n neenee, Kunkumansa. Woloo le ye n neenee, Kunkumansa. A ko, 'Djà taa ŋoowuru la', bulukala te n na kunanko. A ko, 'Djà taa ŋoowuru la', daakala te n na kunanko. A ko, 'Djà taa ŋoowuru la', sinkala te n na kunanko. Timi ŋerentee tee tee timi, fata njn fata teema. Timi ŋerentee tee tee timi, fata njn fata teema."

Musoo ye i doŋ, a ye i doŋ, a ye i doŋ, a ko: "Yaarafan, ali be ŋinj kuu diimaa le kono jaŋ." Konoo milimalata, a bota kunkoo kono, a bulata daloo kono, a kanata musoo njn a kee ma, anij a la dimbaayaalu.

N taalinj, n taalinj konkorondoŋ kosi.

Kunu baa kiloo

N taalinj, n taalinj.

Na a so muruntee kiliq ne la, a buloo kuntuta, a sinjolu kuntuta, a be suntukujo to buu jaara feefee la.

Kunu baa naata, a ye a tara jee, a ko a ye ko: "Ite heel Muñ ne ye fiñ noo?" A ko a ye ko: "Alla." A ko a ye: "Bari saayinj, ali ka moolu la fiñhaa saraa i ye jawuyaa le la de. Niñ nte ye i bondi fiñ kono, i be naa n na fiñhaa saraa la n ye jawuyaa le la." A ko a ye: "Hee, nte be fiñ meñ kono teñ, m be suntukujo to buu jaara feefee le la. Meñ ye nte bondi fiñ kono, n te i la fiñhaa saraa la i ye jawuyaa la." A ko a ye ko: "Kansumawuru", siñjo keta a la, "Kansumawuru", buloo keta a la, "Kansumawuru", fiñhaa keta a la, "Kansumawuru", a ye a bondi suntukujo to, "Kansumawuru", a ye buñ janjo dii a la, "Kansumawuru", a ye feñjolu bee dii a la, "Kansumawuru", a ye musoolu dii a la, foromusu naani, "Kansumawuru", a ye diñjolu dii a la.

Bituj a la koridaa keta bantaj sujo le koto. A ko a ye ko: "M fele, m be taa deberoo la fo Badibu fiñj." A ko a ye: "Niñ kiloo niñ i kujo le be temberij de."

Niñ i ye a je, moolu buka lafi fiñkumoo la, a ka jiki tiñhaa le ke. Bituj dindingo, a la kanudij kiliq, fiñkumoo be a fo la a ye ko: "A fo: Baa, kunoo kiloo, kunu baa kiloo." A ko a ye: "Baa, kunoo kiloo, kunu baa kiloo." A ko a ye: "Jumaa le ye fiñ fo ite ye. Kunoo kilool" A ko a ye: "N kana fiñ moyi i la." A kumboota, a kumboota.

Wo saamoo koterij fiñkumoo ko a ye ko: "Baa, kunoo kiloo, kunu baa kiloo." Dindingo ye a fo. A ko a

ye ko: "Muna dindij, niŋ kumoo bo i daa kono." Dindijo maŋ a danku. A be kumboo la doron, a be kumboo la doron, fo lookun, a maŋ i miŋ, a maŋ domori ke. A be kumboo la. A be a fo la ko: "Baa, kunoo kiloo, kunu baa kiloo." "Hee! M maŋ a loŋ, jumaa le be niŋ jindi la nte ye." Nankumoo ko a ye: "Nte, nte si a jindi i ye." Bituŋ ŋankumoo taata, a ye kili kiliŋ jindi, 1 ye wo domo, 1 ye wo baŋ. A ye kili kiliŋ

jindi, 1 ye wo domo. A ye a ke teŋ ne, fo a banta.

"Heel M maŋ a loŋ, daa jumaa le be ŋinj dantee la nte ye." A ye kunuduu kunoolu bee bendi. Kunoo bee ye a fo, 1 maŋ a fo noo, fo kumaarewo. Kumaarewo ko a ye: "Nte si a fo." A ko a ye: "A fo baŋ."

"Dja, ḥja, yeteree, mansa ye diŋ ne soto, diŋo too Sumawuru, Sumawuru, kasi-ŋaŋ-kasi, bori baa, kunoo kiloo, kunu baa kiloo. Duntuŋ keebaa ko, kaŋ Juwar, kaŋ-kaŋ Juwar. Moo si i faŋ karafa sii Juwar."

A ko a ye: "Toňaa, ite be a fo noo la le." Bituŋ a tiita, a taata fo Juwar ḥoŋ, a loota bantao to. A ko:

"Dja, ḥja, yeteree, mansa ye diŋ ne soto, diŋo too Sumawuru, Sumawuru, kasi-ŋaŋ-kasi, bori baa, kunoo kiloo, kunu baa kiloo. Duntuŋ keebaa ko, kaŋ Juwar, kaŋ-kaŋ Juwar. Moo si i faŋ karafa sii Juwar."

"Hee! Bari ŋinj kunoo ka kuma baa le dantee." A bota wo to tukur, a tiita, a taata fo Balanjar ḥoŋ. A ko:

"Dja, ḥja, yeteree, mansa ye diŋ ne soto, diŋo too Sumawuru, Sumawuru, kasi-ŋaŋ-kasi, bori baa, kunoo kiloo, kunu baa kiloo. Duntuŋ keebaa ko, kaŋ Juwar, kaŋ-kaŋ Juwar. Moo si i faŋ karafa sii Juwar."

Heel Wolu fanaa ko: "Kunoo ka kuma baa le dantee."

A tiita, a taata fo Njeeni Sanjali ḥoŋ. A loota wolu fanaalu la bantao to. A ko:

"Dja, ḥja, yeteree, mansa ye diŋ ne soto, diŋo too Sumawuru, Sumawuru, kasi-ŋaŋ-kasi, bori baa, kunoo kiloo, kunu baa kiloo. Duntuŋ keebaa ko, kaŋ Juwar, kaŋ-kaŋ Juwar. Moo si i faŋ karafa sii Juwar."

Heel Wolu fanaa kumata ko: "Niŋ kunoo ka kuma baa le fo."

Bituŋ a taata, biriŋ a futata ko Farafeñe ḥoŋ, kunoo be deberoo la daamen, a be loorin bantao santo, fo fanoo keta, ɿ ye basoo feenee, ɿ be a debe la. A ko:

"Ija, ḷa, yeteree, mansa ye diŋ ne soto, diŋo too Sumawuru, Sumawuru, kasi-ŋaŋ-kasi, bori baa, kunoo kiloo, kunu baa kiloo. Duntuŋ keebaa ko, kaŋ Juwar, kaŋ-kaŋ Juwar. Moo si i faŋ karafa sii Juwar."

A ko a ye: "N kuŋo bula." A ye a kuŋo bula. Kunoo ko tukuŋ:

"Ija, ḷa, yeteree, mansa ye diŋ ne soto, diŋo too Sumawuru, Sumawuru, kasi-ŋaŋ-kasi, bori baa, kunoo kiloo, kunu baa kiloo. Duntuŋ keebaa ko, kaŋ Juwar, kaŋ-kaŋ Juwar."

A ko a ye: "M bula" A taata. A taata, a taata, bituŋ a bitita bantao santo, fo suutoo duu-talaa. A ye daa konkon, a ye daa yele. A ko a ye: "N na kiloo lee?" A ko a ye: "N diŋo le kumboota." A ko a ye: "Lookuŋ a maŋ domori ke. A kumboota, a ko: 'Kunu kiloo'. Nankumoo ye a jindi a ye." A ko a ye: "Niŋ i ye i niŋ diŋo tu jee, niŋ a kumboota, niŋ a faata, fo i te doo soto la baŋ?" A ko a ye: "Ija meŋ fo teŋ, ńiińhaa saraa jawuyaa la, i ye wo le ke n na teŋ." A ko a ye: "Yoo, bari a banta."

Bituŋ a be taa, a siŋo be a fo la ko: "Masikor, masikor, masi-masikor." Biriŋ a futata, a ko a ye: "Masikor", wo diŋo foloo yeemanta, "Masikor", buŋ jaŋolu yeemanta, "Masikor", musoolu yeemanta, "Masikor", a bota buŋ jaŋo santo, "Masikor", a taata suntukuŋo to, "Masikor", a buloolu niŋ a siŋolu bee kuntuta, a seyita buu jaara feefewo la.

N taalin, n taalin konkorondoŋ kosi.

Binta Hawaa

N taalij, n taalij.

Musu doo le mu, wo musoo too mu Hawaa le ti. A musoo, birij a futuuta, a manj dij soto, fo dimmusu kiliij. Wo dimmusu kiliijo too mu Binta le ti. Binta, a be a baa Hawaa bulu jee, fo wo niij mennu mu fulaño ti, wolu bee futuuta. Musoo fanaj mu fentiyo le ti, menj keta fiñj dindiijo baa ti. A ko dindiijo ye ko: "Niij Alla ye i so kee la, waati-wo-waati, i lafita feñ-wo-feñ na duniyaa kono, m be a keme le dii la i la."

I be jee, I be jee, fo luñ kiliij Alla naata mansakee kiliij fee, bari wo mansakee niij itolu be saatee menj to, a jamfata fiñoo la baake le. Birij a ye wo ke, mansa naata moolu kii, a ye dindiijo kibaaroo moyi, a ko, a lafita dindiijo la le. I ye futuwo siti a niij dindiijo teema. Birij maañoo bitoo siita, birij I be maañoo debe la, maañoo baa ye sanoo keme dii a la, I ye a ke a la maañoo deberoo kono. A ye ninsoo keme dii a la, a ye jommusoolu keme dii a la, a ye jonkee keme dii a la, a ye baa keme dii a la, a ye saajii keme dii a la, feñ-wo-feñ i ye a loñ duniyaa kono, a ye keme le dii a la. Bari a fiñata feñ kiliij ne la, birij I be taa dindiijo dandañ na a kee yaa, wo le mu jiyo ti. Dindiijo la jommusu keebaa too mu Maraba le ti. I bulata kuluñj kono, I be taa maañoo dandañ na.

I taata, I taata, fo I jamfata, maañoo ko a la jommusoo ye ko: "Hee. Nte de, m baa ye kuwo bee ke n ye bari a fiñata kuu kiliij ne la." Maraba ko a ye: "Muñ ne mu wo ti?" A ko a ye: "A manj jiyo dii n na." A ko a ye: "Nte-wo niij jiyo naata le. I si i la maañoo fiñoo kiliij dii n na, i la sanoo kiliij, i ye a bondi, i ye a dii n na, n si i so tiya fata fiñaa kiliij na jiyo." A ye a la

sani kiliŋo dii a la, a ye tiya fata ŋaa kiliŋo dii a la jiyo to, a ye a miŋ. ḥ taata fo ŋaato kotenke, a ko, mindoo le be a la. Maraba ko a ye ko: "Nte de, niŋ i si i la sanoo dii n na, n si n na jiyo dii i la." Wo fanaŋ a ka sumanŋ niŋ tiya fata ŋaa la, fo a pareeta, dindiŋo si a la sani kiliŋ bondi, a ye a dii a la, fo janninŋ ḥ be futa la kee be daamenŋ. Dindiŋo la maaňoo sanoo, menŋ be a bala, a bee banta. Maraba keta maaňoo ti, kaatu birinŋ ḥ be maaňoo debe la, ḥ ye a kuŋo niŋ sanoo le debe. Maraba maŋ wo kalamuta. Yoo, safee diŋ kiliŋ fanaŋ be a bala, a baa ko: "Niŋ safoo, niŋ i ye a bo i bala doronŋ, i be finki la le."

ḥ be jee, birinŋ dindiŋo ko, mindoo le be a la, janninŋ ḥ be futa la a kee be daamenŋ, a ko a ye: "I la safee diŋ kiliŋo, menŋ be i bala, niŋ i ye wo dii n na, ḥja a ke m bala, n si i so jiyo la." Mindoo be dindiŋo la. A maŋ a loŋ, a be ke la ŋaadii le. A fanaŋ ye Alla muta, a ye wo safee kiliŋo dii a la. Dindiŋo finkita. Birinŋ ḥ taata fo ḥ jiita, ḥ be taa kee yaa daamenŋ doronŋ, ḥ ye koloŋ kotoo tara siloo kaŋ. Koloŋo, menŋ ye a loŋ ko, a boyita, feŋ te jee, a ye dindiŋo taa, a ye a ŋoori wo kono. Ate niŋ feŋolu bee taata mansa yaa.

Mansa maŋ dindiŋo loŋ, a nene maŋ a je, bari birinŋ Maraba futata, ate ye a miira ko, ate le mu a la musoo ti.

Bituŋ mansa ye kantarilaa ŋini, menŋ ka taa musoo la ninsoo kanta wuloo kono.

Yool ḥ be jee, ḥ be jee, luŋ kiliŋ kantarilaa taata niŋ wo koloŋ kotoo maafanjo la, birinŋ ḥ futata, a ko: "Ture! Maraba la ninsi." Dindiŋo ko koloŋo kono ko:

"Niŋ te Maraba la ninsi ti, nte Binta Hawaa le taa mu. Hani i ka Maraba menŋ niŋ a baa je, nte Binta

Hawaa le taa mu. Turel Maraba la ninsi."

Ehl Fuloo ko: "Hani m meŋ laa ko, moo le ka diyaamu ḥiŋ koloŋo kono." A ko kotenke: "Acaal Turel Maraba la ninsi." Dindiŋo ko a ye koloŋo kono ko:

"Niŋ te Maraba la ninsi ti, nte Binta Hawaa le taa mu. Hani i ka Maraba meŋ niŋ a baa je, nte Binta Hawaa le taa mu."

A ko: "Heel Bari ḥiŋ, n te ḥiŋ muňa noo la, m batu, ḥa taa mansa yaa. A faŋo si naa, a ye a tuloo loo ḥiŋ kumoo la."

Yool Keendiŋo niŋ ninsoolu taata, biriŋ wuraaroo siita, a seyita suwo kono. A taata, a ko mansa ye ko: "Heel Nte de, n ka taa ninsi kantoo la daameŋ, niŋ n ko, 'Turel Maraba la ninsi', feŋ ne ka n jaabi koloŋo kono. Bari n te a fo la i ye, a ka meŋ fo, fo niŋ i faŋo taata. Saama niŋ i taata, i ye i tuloo loo, a ka meŋ fo." I be taa meŋ ḥna, mansa niŋ a la soojaaroolu taata. Biriŋ I futata koloŋo tembe fee doron, Fuloo ko a faŋ ye: "Turel Maraba la ninsi." A ko a ye:

"Niŋ te Maraba la ninsi ti, nte Binta Hawaa le taa mu. Hani i ka Maraba meŋ niŋ a baa je, nte Binta Hawaa le taa mu."

Mansa ko: "Heel Bari ḥiŋ kuwo ye n jaakali." A ko Fuloo ye ko: "I la kumoo seyinkan̄ kotenke." Fuloo ko kotenke ko: "Turel Maraba la ninsi."

"Niŋ te Maraba la ninsi ti, nte Binta Hawaa le taa mu. Hani i ka Maraba meŋ niŋ a baa je, nte Binta Hawaa le taa mu."

Bituŋ mansa ko a la moolu ye ko: "Ali ḥiŋ bondi."

Mansa ko a ye: "Ite le mu jumaa ti?" A ko a ye: "Nte de, mansakee le ye nte ñini, bari wo mansakee, nte nene maŋ a je, a fanaj nene maŋ n je. M baa duŋ, biriŋ m maŋ kee soto, a ye lahidoo taa n ye. A ko n ye ko, 'niŋ Alla ye i so kee la, feŋ-wo-feŋ, niŋ i ye a loŋ duniyaa kono, m be a keme le dii la i la.' Silaŋ biriŋ m be naa futuwo la, ma baa ye kuwo bee ke n ye, fo kuu kiliŋ. A ñinata wo le la. Wo le mu jiyo ti. A maŋ jiyo dii n na. Saañiŋ mindoo ye m muta, n na jommusoo ye jiyo soto, a ka a sumaŋ n ye niŋ tiya fatoo la. Niŋ ña a miŋ, n si n na sanoo kiliŋ bondi, ña a dii a la. Jannin ḡ be futa la saatee to, n na maañoo ñaroo banta m bala. N na safee diŋ kilijo, meŋ be m bala, m baamaa ko n ye ko, 'niŋ i ye a bondi, i be finki la le,' a ko, ña wo dii a la diyaa kuyaa, bawo mindoo be n na. Ña a bondi, ña dii a la, n finkitoo ḡ be taa doronj, a ye n ñoori ñiŋ dinkoo kono jaŋ, aduŋ ñiŋ ninsoo meŋ Fuloo ka ɿ bayi jaŋ, nte le taa mu." Bituŋ ɿ taata suwo kono, mansa niŋ a la soojaaroolu ye musundiŋo muta wo le ñaama. ɿ taata suwo kono, mansa ye safoo bondi a bala, a ye a ke Binta bala. Biriŋ a ye a ke a bala, a ñaa yeleta. A ko mansa ye ko: "Niŋ i maŋ laa n na, i si m bee kuŋo firiŋ, i ye a jiibee." Biriŋ ɿ ye a kuŋo firiŋ, Binta kuŋo kono ɿ ye sanoo tara jee. Bituŋ Maraba, a ye wo muta, a ko soojaaroolu ye a faa. Maraba ye i laa laarango meŋ kanj, ɿ ye wo bee jani, ɿ ye a faa. ɿ ye dimbaa mala, ɿ ye a jani, a la feŋolu bee, bunkono feŋolu, meŋ bee, a ye i laa ɿ kanj, ɿ ye wo bee jani.

Bituŋ mansa niŋ a la musoo tutaa jee, ɿ ka a fo wo le ye ko, Binta Hawaa.

N taalij, n taalij konkordonj kosi.

Naanibaa

N taalij, n taalin

Dja a so mansa le la, a niŋ a diŋo. A diŋo, 1 ko a fo a ye le ko, Naanibaa. Silaŋ wo Naanibaa, a darajata baake le. Moolu bee le lafita a la.

Silaŋ moolu ye a ŋini, mansa manj soŋ, a ye kodidumboo aniŋ sanoo, a ye a loo sitoo santo. Bituŋ silaŋ a ye moolu bee kumandi, a ko, niŋ moo-wo-moo seleta wo sitoo santo, a ye kodidumboo niŋ sanidumboo jindi naŋ, wo le taa mu Naanibaa ti, a be Naanibaa dii la wo le la.

Bituŋ silaŋ moolu bee benta, niŋ moo doo lafita sele la, a ye a fo ko: "Mansa, niŋ n seleta sitoo la, kori i si Naanibaa dii n na." "Naanibaa-wo, sele, ḷa Naanibaa dii i la." Mansa le ka a fo a ye ko: "Naanibaa-wo, sele, ḷa Naanibaa dii i la." Wo maari ye taa, fo ŋaato domandij, "Mansa, niŋ n seleta sitoo la, kori i si Naanibaa dii n na." "Naanibaa-wo, sele, ḷa Naanibaa dii i la." Silaŋ niŋ wo taata fo ŋaato, a te futa noo la, a ye jii.

Doo fanaj ye naa. "Mansa, niŋ n seleta sitoo la, kori i si Naanibaa dii n na." "Naanibaa-wo, sele, ḷa Naanibaa dii i la." Mansa le ka a fo a ye ko: "Naanibaa-wo, sele, ḷa Naanibaa dii i la." Wo fanaj ye sele, a ye taa, fo ŋaato domandij. "Mansa, niŋ n seleta sitoo la, kori i si Naanibaa dii n na." "Naanibaa-wo, sele, ḷa Naanibaa dii i la." Wo taata fo a be naa futa la sitoo ma. A ko: "Mansa, niŋ n jiita sitoo la, kori i si Naanibaa dii n na." "Naanibaa-wo, jii, ḷa Naanibaa

dii i la." Silaq a maq naa futa noo sanidumboo ma.

Doo fanaq naata, a seleta, a seleta, fo a be naa futa la sanidumboo ma, a ko: "Mansa, niq n seleta sitoo la, kori i si Naanibaa dii n na." "Naanibaa-wo, sele, ja Naanibaa dii i la." A taata, fo a ye a buloo ke ten, a buloo maq futa. A ko: "Mansa, niq n jiita sitoo la, kori i si Naanibaa dii n na." "Naanibaa-wo, jii, ja Naanibaa dii i la." Wo jiita, a maq futa noo, a jiita nan duuma.

Bituŋ silaŋ bakičoo, a ye dendika noorij baa duŋ, a naata, a ko, a be sele la. Moolu be a fo la ko: "Cem, moo kendoolu maŋ sele nool Ite si sele noo, ite juubee, bulu te i la, siŋ te i la, ite si sele nool" Bituŋ a ye a kata, a seleta. A ko: "Mansa, niŋ n seleta sitoo la, kori i si Naanibaa dii n na." "Naanibaa-wo, sele, ḡa Naanibaa dii i la." A taata kab, kab, kab, fo ḥaato. A ko: "Mansa, niŋ n seleta sitoo la, kori i si Naanibaa dii n na." "Naanibaa-wo, sele, ḡa Naanibaa dii i la." A taata, fo a futata sanidumbo ma. A ye a buloo laa a kaŋ. A ko: "Mansa, niŋ n jiita sitoo la, kori i si Naanibaa dii n na." "Naanibaa-wo, jii, ḡa Naanibaa dii i la." A ye a sika, a ye a loo a kuŋo to. A niŋ a naata, fo a ko: "Mansa, niŋ n jiita sitoo la, kori i si Naanibaa dii n na." "Naanibaa-wo, jii, ḡa Naanibaa dii i la."

Bituŋ moolu bee be a fo la ko: "Ayi m baa, ḥiŋ bakičoo le be Naanibaa futuu la, ayi m baa, ḥiŋ bakičoo be Naanibaa futuu la." Moolu ye a miira ko, ḥiŋ bakičoo te sele noo la, a fele, a seleta, fo a ye a jindi. Birin a ye a jindi naŋ doron, mansa ko: "Niŋ bakičoo le taa mu Naanibaa ti."

Birin a ye a jindi, a ye wo fo, bakičoo niŋ Naanibaa taata fo wuloo kono, a yelemata, a keta moo ti, a buloo bee seyita a ḥaama, a siŋolu bee seyita a ḥaama. A ye a la feŋ ḥiimaalu duŋ, a ye Naanibaa selendi a la suwoo santo, Დ taata.

N taalij, n taalij konkorondonj kosi.

Toora

N taalinj, n taalinj.

Na a so dindiŋ doo le la, sunkutoo le mu. Kabirin a menta, a faamaa ko, a ye a kanu. A baabaa wo le ko, a ye a kanu. Sunkutoo ŋiiňaata baake le, a diŋo le mu, bari a lafita a futuu la le. A baa ko a ye ko: "I si haaňi wo la banj?" A ko a ye: "Niŋ i ye ŋiŋ kanu, wo to nte be a fo la a ye le ko, n siinaa." A dookoolu ko a ye ko: "Ntolu si a fo a ye ko, n nandij." A kotooňoolu ko: "Ntolu fanaj si a fo a ye ko, n nandij, kaatu moo nene maŋ wo je." Dindiŋo ko, a be a fanj faa la le, bari a te futuu la a faa ye, kaatu moo nene maŋ wo je.

Suuto baa a taata a kee yaa, a ko a ye ko: "N keemaa, i ye a lonj ne, m be meŋ ke la banj?" A ko a ye: "M faamaa le ye n kanu, a ko a lafita m futuu la, n duŋ, nte te futuu la a ye de. M be m fanj faa la le, bari nte te futuu la a ye, kaatu moo nene maŋ wo je, i faa, meŋ ye i wuluu, i ye futuu a ye." A kee ko a ye ko: "Hee, Toora, niŋ n ko, m be taa ŋiŋ suuto baa, n ka naa taa kasaara siloo kanj." A ko a ye: "Suwo kuuta." A ko a ye: "N duŋ, wuli, ḷà taa de." A ko a ye: "N te kasaara la siloo kanj, niŋ Alla sonta, ḷà taa."

I wulita, I ye I ŋuŋ I la fəŋolu bee la, I be taa kanj, I be taa kanj, I be taa kanj, fo wuloo kono, I futata jee, I ye jinoolu tara siiriŋ siloo kanj. Wolu ko a ye: "Toora, ite ka taa minto le, Toora?"

A ko a ye ko: "Nte Toorambaa, nte Toorambaa. Nte faalu ko, I la musoo le mu n ti. Nte Toorambaa, nte Toorambaa, nte naalu ko, I siinaa le mu n ti. Nte Toorambaa, nte Toorambaa, n dookoolu ko, I nandij ne mu n ti. Nte Toorambaa, nte Toorambaa, n kotoolu

ko, ɿ nandij ne mu n ti, nte Toorambaa, nte Tooram-
baa."

Wolu ko ɿ ye ko: "Alla maa ali ninj kayira benj na. Ali
taa fo ɻaato."

ɿ taata, ɿ taata fo ɻaato, ɿ taata ɿ ye suluwolu tara wo
to. Wolu kumata: "Hee, Toora, Toora, ite ka taa minto
le?"

A ko a ye ko: "Nte Toorambaa, nte Toorambaa. Nte
faalu ko, ɿ la musoo le mu n ti. Nte Toorambaa, nte
Toorambaa, nte naalu ko, ɿ siinaa le mu n ti. Nte
Toorambaa, nte Toorambaa, n dookoolu ko, ɿ nandij
ne mu n ti. Nte Toorambaa, nte Toorambaa, n kotoolu
ko, ɿ nandij ne mu n ti, nte Toorambaa, nte Tooram-
baa. N ko n ye le, Alla la saama sinkiri kandoo, nte
Toorambaa."

Wolu ka a ye ko: "Hee, Toora, moo nene maŋ wo je i faa meŋ ye i wuluu, wo maŋ haŋ na i futuu la." I ko a ye ko: "Ali taa, Alla maa ali niŋ kayira beŋ na kiilaa horomoo to."

I taata, I taata fo wuloo kono kotenke, I ye seetaanoolu tara siirin jee. I ko a ye ko: "Toora. Ite ka taa minto le, Toora?" A kee ko a ye ko: "Toora, nte maŋ haahi de, hñiŋ fengolu kana taa m̄ faa jaŋ." I ko a ye ko: "N te ali faa la. Alitolu ka muŋ ne suuto taama?"

A loota, a ko I ye ko: "Nte Toorambaa, nte Toorambaa. Nte faalu ko, I la musoo le mu n ti. Nte Toorambaa, nte Toorambaa, nte naalu ko, I siinaa le mu n ti. Nte Toorambaa, nte Toorambaa, n dookoolu ko, I nandij ne mu n ti. Nte Toorambaa, nte Toorambaa, n kotoolu ko, I nandij ne mu n ti, nte Toorambaa, nte Toorambaa. N ko n ye le, Alla la saama sinkiri kandoo, nte Toorambaa."

I ko a ye: "Hee Toora, taa, moo nene maŋ wo je, i faa meŋ ye i wuluu, i ye futuu wo ye. Tambi haato, i ye taa, fo ali be dulaa doo je la, ali be ke noo la daamenj."

I taata, I taata, I taata, I ye jina kaafiroo tara loorin I haato siloo karj. Wo ko I ye ko: "Toora, alitolu ka taa minto le hñiŋ suuto baa la, Toora?" A kee ko a ye ko: "N ko, ja fo i ye le, Toora, bii ntolu be kasaara la hñiŋ wuloo kono le." A ko a ye: "Muna, n te i kasaara la." I loota a daala. A ko I ye ko: "Muŋ ne ye alitolu sii jan hñiŋ duutala?"

A ko a ye ko: "Nte Toorambaa, nte Toorambaa. Nte faalu ko, I la musoo le mu n ti. Nte Toorambaa, nte Toorambaa, nte naalu ko, I siinaa le mu n ti. Nte Toorambaa, nte Toorambaa, n dookoolu ko, I nandij ne mu n ti. Nte Toorambaa, nte Toorambaa, n kotoolu

l nandij ne mu n ti, nte Toorambaa, nte Toorambaa. N ko n ye le, Alla la saama sinkiri kandoo, nte Tooram-baa."

A ko a ye ko: "Hee, Toora, taa hñij jala suñjo junku." A ko a ye ko: "Saatewo be yele la ali ye jee le, ali ye sii jee."

l taata, l taata, fo l futata jala suñjo ma, l ye a konkoñ ñaamenj, saatewo yeleta l ye jee, a niñ a kee dunta jee, l ye koridaalu dii l la jee, l ye bunjolu dii l la jee, l dunta l la buñ ñiimaalu kono jee.

N taalij, n taalij konkorondonj kosi.

Saño la sosoo suuñaa

N taalij, n taalij. Musoo doo le sotota, a niñ a diñjo ye sosofee baa le bo l la kene koomoo to. Sosoo hñij ñiiñaata baake.

Luñ kiliñ Saño be tambi kañ, a ñaa ye wo le je. Bari a te duñ noo la, kaatu sosoo hñij bee be sansandij ne. A kumata ko: "M batu, m be feeroo le ke la, fo n si duñ noo hñij sosofewo kono."

Luñ kiliñ a taata jee, a ye musoo hñij diñjo tara sansaño dadaa kañ. A ko wo ye ko: "I naa ko, sosoo firita daamenj, i ye n siti jee sansaño kono. Bari a ko, niñ tiloo loota kunto, i ye m bula, ña taa m miñ daloo to." Bituñ wo ye a muta teñ ne, a ye a siti sansaño kono, sosoo be firiliñ daamento. A ye sosoo domo, fo a konoo faata. Kabirij a konoo faata, a ye wo kumandi.

A ko wo ye ko: "I baamaa ye waatoo meñ fo ko, i si m
bula, a siita le de." Bituñ wo ye a buña, a taata. Wo
saamoo fanaj a muruta nañ, a ye wo tara sansaño
dadaa kañ, a ye ñinj denkiloo laa:

"N diyaamanj-wo-n diyaamanj, i baamaa le ye a fo, n
diyaamanj, i faamaa le ye a fo, n diyaamanj, sosoo frita
daamenj, n diyaamanj, i ye n siti jee kudenj, niñ tiloo
siita kunto, n diyaamanj, i ye m buña, ja taa m miñ
daloo to."

Luñ-wo-luñ Sañjo ka tu ñinj ne fo la, fo dindiño ñinj
jaakalita. A kumata ko: "Bari bii, niñ n taata, m be m

baamaa hininkaa la le." Kabirij a ye a baamaa hininkaa, a baamaa ko a ye ko: "Nte buka wo fo a ye de, kori a maŋ sosoo baŋ domo la?" Dindingo ko a ye ko: "Hanii, a maŋ a baŋ domo la de, bari a ye jamaa le domo jee." Dindingo hiŋ baamaa ko a ye ko: "Silaj, niŋ a naata, a ko, 1 ye a siti, a siti kudenj, i kana a firij, fo ḥja naa."

Dindingo muruta sansaŋo to. A be jee de, a be jee, a ye Saŋo je naa kaŋ kemesi-kemesi. Kabirij a futata, a ye wo kuma kiliŋo le fo dindingo hiŋ ye kotenke.

Bituŋ dindingo hiŋ fanaŋ ye a muta, a ye a siti, fo a bambanta kudenj. Saŋo ye sosoo domo, fo a konoo faata. Kabirij a konoo faata, a ko dindingo hiŋ ye ko:

"N diyaamanj-wo-n diyaamanj, i baamaa le ye a fo , n diyaamanj, i faamaa le ye a fo, n diyaamanj, sosoo firita daamenj, n diyaamanj, i ye n siti jee kudenj, niŋ tiloo siita kunto, n diyaamanj, i ye m bula, ḥja taa m miŋ daloo to."

Dindingo maŋ a danku de. Bituŋ a ye a fo kotenke.

Dindingo ye a fhaa kaasi Saŋo la, a be sitirij, fo a baamaa naata. Dindingo hiŋ baamaa ko Saŋo ye ko: "Yoo, ite le ka naa, i ka a fo n diŋo ye ko, nte le ko, i ye naa, ka naa ḥna sosoo domo bataroo kono. Bari bii ḥfanannu be i faa la le, ḥja i domo." 1 ye Saŋo muta teŋ ne, 1 ye a samba suwo kono. Kabirij 1 ye a samba 1 la luuteroo to, yiroo doo le be jee, 1 ye a siti wo bala. 1 ko a ye ko: "M be i tu la jaŋ ne. Niŋ fanoo keta, ḥja i faa daki." Bituŋ 1 ye a fili jee, 1 taata 1 ye i laa.

Saŋ be jee, fo suwo kuuta. A ye Mbunka maakaŋo moyi naŋ suu koomoo to. A naata, a naata, fo a futata, Saŋ be sitirij daamento. Kabirij a ye Saŋ je sitirij, a

ko wo ye ko: "Je, n doo Saŋ! Ite ka muŋ ne ke jaŋ?"

Saŋ ko a ye ko: "Ite-wo, i ka a bee beŋ wuuri kenseŋo niŋ yaayi kenseŋo le la, i buka feŋ soto. I ye nte siti jaŋ ne, I ko, sooma I be ninsituuraa baa le faa la n ye." A ko a ye ko: "Niŋ i maŋ laa n na, i ŋaa fayi sansaŋo kono, i be ninsituuraa je la sitiriŋ jee le." Kabiriŋ Suluu ye a ŋaa fayi sansaŋo kono, a ye wolū la ninsi senelaa je sitiriŋ, a kumata ko: "Yaarafan, n doo Saŋ, i la ŋiŋ kumoo mu tooňaa le ti."

A ko Saŋ ye ko: "Nte siti jaŋ, ite ye taa, baawo ite harijewo diyaata le." Saŋ ye a faŋ balandi domandinq. Suluu ko a ye ko: "Ija i maaneenee, nte siti jaŋ." Saŋo ko a ye ko: "M be i siti la jaŋ ŋiŋ ŋiiňaa kiliŋo dammaa le la de, niŋ ḷa a ŋoŋo soto kotenke, hani i ye muŋ ne ke, n te i so la a la." Suluu ko a ye ko: "Niŋ kiliŋo dammaa le mu." Bituŋ a ye Saŋ firin, Saŋ ye ate siti jee, fo a bambanta kuden. Saŋ ye a tu jee, a taata a la muraadoo la. Suluu niŋ jiki baa, fo a ka yooloo jii a daa la.

Kabiriŋ fanoo keta, I ye Suluu tara sitiriŋ, I ko: "Hee, hee, bii le be diyaa la, ḷa na subundiŋo keta subu baa ti. Bii le mu subuňimoo ti. Ali muroolu samba naŋ, ḷa a kanateyi katabake." Kabiriŋ Suluu ye ŋiŋ moyi, kono-bayoo ye a muta.

A ko I ye ko: "Dukaree, ali nene maŋ m faa, ali m batu, ḷa taa kamoo to." Bituŋ wolū ko dindiŋolu ye ko: "Ali taa a dandaŋ kene koomoo to." Kabiriŋ a niŋ wolū futata kene koomoo to doron, pirikit, a niŋ boroo wututa. Wolū ye a bayindi ŋaa-wo-ŋaa, I maŋ a soto.

N taalinq, n taalinq, konkorondonq kosi.

Mantaa le benta Suluu ye, niŋ wo nte, a siyo be ban na le paki.